

ki vethetett épp közbe valami vicceset, megfeledezzünk a zombizsáner dramaturgiáját hagyományosan szervező mikroküldetések céljáról. Kiesünk a sztoriból.

Emiatt érzem úgy, hogy a komikus alaphelyzetet számos sziporkával tovább erősítő munka nem szervesül olyan sokstílusú, de légies, átlátható, de díszes konglomerátummá, amilyen a történet helyszínéül választott New York Kávéház eklektikus enteriőrjét jellemzi. Ezzel azt is állítom, hogy minden ebbe az irányba ható dramaturgiai törekvése ellenére a *Nyugat + Zombik* egész estés képregénynek kevés. Csepella munkája vájt fülek szenzoraira számító, szerethetően kelekótya, mémésíthető momentumokat egymás mellé ragasztó, összességében azonban mégiscsak konfúz tűzijáték marad inkább. Ahogy a megszállt kadáver tetsziki vitálsnak, az egészséges kötetnek csupán a fizikai jellemzőit ölti magára.

Vass Róbert

Különös, idegen nyelven 2017

Nero Blanco Comix
Budapest, 2017

Dunai Tamás

IDEGENKÉNT ITTHON

A kortárs magyar képregény nem igazán bátor. Kevesen használják a médiumot az aktuálisan zajló társadalmi-politikai folyamatok bemutatására. A mindennapokra reflektáló társadalomkritikus tartalom inkább a comic strip (például Merényi Dániel Napirajza, illetve Gróf Balázs vagy Szentgyörgyi Ottó képregényei) formátumra jellemző itthon, mint a terjedelmesebb narratív alkotásokra. Vass Róbert *Különös,*

idegen nyelven 2017 című képregénye üdítő és izgalmas kivétel: nyíltan politikus közéleti képregény, amelynek már a borítója is a kormány propagandaanyagainak paródiája. Persze ez sem túl hosszú, mindössze negyven oldal, ami több rövidebb történet között oszlik szét.

A *Különös, idegen nyelven 2017* tűpontos társadalom- és korrajz (nem véletlen tehát a címbe emelt évszám). A képregény korlátozott terjesztésű, elsősorban rendezvényeken és a kiadótól (Nero Blanco Comix) szerezhető be – a hazai képregény piac tipikus szereplői az ehhez hasonló, alacsony példányszámban megjelenő underground alkotások. Vass Róbert műve nemcsak az alternatív terjesztési forma miatt tekinthető underground képregénynek, hanem hozzáállása és esztétikája miatt is. Visszaköszön benne az amerikai underground képregényes hagyomány: erős társadalomkritika jellemzi, bátran kimond és nevének nevez dolgokat, olyan témákat feszeget, amelyek a fősodorbéli művekbe általában nem férnek bele. Ebben a tekintetben akár a szamizdat kiadványokkal is rokoníthatnánk, bár ez némiképp félrevezető lenne. Mindenesetre olyasféle tartalmat kínál, melyet a hazai mainstream képregény nemigen. Emellett az alkotó grafikai stílusa is nagyon karakteres: valahol a realista és a stilizált határán egyensúlyoz, az olykor kissé skiccszerű rajzai tökéletesen passzolnak a tartalomhoz.

A *Különös, idegen nyelven 2017* folytatás, de annak egy igencsak atipikus formája. Az első három oldal lényegében egyfajta bevezető, amelyben a szerző is megjelenik, hogy mindenkit kiábrándítson, ez valójában mégsem teljes mértékben a korábbi képregénye folytatása, hanem az „adásunkat megszakítjuk” típusú történetek gyűjteménye (ahogy erre már a borítón is felhívja a figyelmet). A metajelenetben több fiktív karakterével is elbeszélget (köztük egy másik sorozata címszereplőjével, Ágostonnal, a nukleáris baromfival), és a negyedik falat átlépve közli az olvasóval, hogy az országban aktuálisan zajló folyamatok miatt a korábbi ötletei ma már nem igazán izgatják, ő most a jelennel fog foglalkozni. Ez a hozzáállás egyfajta terapeutikus jelleget kölcsönöz művének, hiszen kiírhatja magából mindazt, ami zavarja. A szerző megváltozott érdeklődésének köszönhetően a sorozat két fiktív főszereplőjének (akik lényegében az ő alteregói), Karcsinak és a Kovács János névre hallgató, Magyarországon letelepedett rovarszerű úrlénynek a mai magyar viszonyok közt kell boldogulnia. A kötetben ennek megfelelően feltűnnek olyan jelenségek, mint a társadalom radikalizálódásának megnyilvánulásai, az elharapózó idegengyűlölet, a kormányellenes tüntetések, a generációs különbségekből fakadó ellentétek vagy az alkoholizmus.

Az oldalakról árad az itt és most érzés, és ettől válik vibrálóan élővé az alkotás – pont ez emeli ki a hazai szerzői képregények sorából. Izgalmas módon keveredik a fikció a valósággal ezekben az olykor szimbolikus, máskor kisrealista és többnyire szatirikus képnovellákban. Cinikus humorral és némi apátiával meghintett intelligens rendszerkritikát olvashatunk, amelyhez nem szükséges a képregény előzményeinek ismerete.

Az első történetben rögtön egy kormányellenes tüntetés után veszszük fel a fonalat (ami miatt egy nyugdíjas meg is ruházta Jánost), és egy koncertre látogatnak el hőseink. Ezt pár egypaneles képregény követi, amelyeken János, az idegen életének néhány kiragadott pillanata jelenik meg – köztük egy újabb utcai elpáholás. A rövid átkötés után olvasható a kiadvány legérdekesebb kísérlete, *A falum labirintusa*, mely lényegében egy Kaland – Játék – Kockázat könyvek logikájára épülő, lapozgatós képregénybe csomagolt szocioriport. Ebben Karcsi egy háromórás vonatút után érkezik meg a mamája falujába. A nem lineárisan felépülő képregény harmadik panelje után az alkotás döntés elé állítja az olvasót, hogy Karcsi merre folytassa az útját. Hiába alakíthatjuk azonban mi a történetet, hamar realizáljuk, hogy nincsenek igazán jó döntések, se-hogy sem alakulhat jól Karcsi sorsa. Az apró epizodikus életképekből (kallódó falusi fiatalok, kocsmai életkép migránsozással, bezárt vegyesbolt, a déli határzár, egymást meg nem értő unoka-nagyszülő, akik emiatt elbeszélnek egymás mellett) jól rekonstruálható a vidéki Magyarország helyzete. *A falum labirintusa* merész darab. Éleslátásról tanús-kodó érzékeny történet arról, hogy milyen az, amikor egy városban élő fiatal értelmiségi ellátogat a szüleihez/nagyszüleihez falura: mennyire más világ ez, mennyire nem leli benne a helyét, mennyire idegenszerű számára az, ahogyan ott élik az emberek a mindennapjaikat, mennyire nem találja a hangot a vidékiekkel, különösen az idősebb generációval. Kísérletező jellege ellenére igazából eléggé realista alkotás, hiszen feltehetően a szerző saját élményein, megfigyelésein alapul.

Az ezt követő *In Taberna* inkább fikció, bár a párbeszédembe beszűrődik némi aktuálpolitika. A történet egy olyan embert mutat be, akinek csak akkor vannak józan pillanatai, amikor iszik (de nem túl sokat, ekkor ugyanis ugyanúgy elveszíti a kontrollt, mint bárki más). Vele elegyedik beszélgetésbe Karcsi, így *A falum labirintusához* hasonlóan ez a sztori is az ő identitáskeresését állítja a középpontba.

A következő elbeszélés, az *Őszi zavargások* vizuális stílusa elsőre furcsának tűnhet, hiszen pálcikaemberekként jelennek meg benne

a karakterek, de megvan az oka, hogy a szerző miért folyamodott ehhez az eljáráshoz. Ez nem más ugyanis, mint egy olyan rémálom leírása, amelyben a karakterek ismét tüntetni mennek. A szimbolikus történet rendkívül pesszimista. A szerző arra a következtetésre jut, hogy mindenkit felzabál a történelem: a politika iránt közönyösöket és a tettvágytól buzgókat egyaránt. Az utóbbiak legfeljebb annyit nyernek, hogy el tudnak számolni a lelkiismeretükkal. Ez persze nem különösebben eredeti gondolat, ám a képregény – feltehetően a rendhagyó grafikai megoldásainak köszönhetően – mégis működik.

A *Munkaügyek* egymással összefüggő négy egyképkockása a politikai karikatúra felé kacsintgat. Karscit négy különböző élethelyzetben láthatjuk, amelyek révén pontos láttelepet kapunk a magyar munkaerőpiac aktuális helyzetéről. A szerző ügyesen és hatásosan sűrít: előke­rül a cégek egy vidéki gázszerelő általi felvásárlása, a média helyzete, a plakátolás és a közmunka is.

A kötetet stílszerűen egy szilveszteri sztori zárja. A *Csak a szokásos szilveszterben* Jánost egy külföldön élő lány ismerőse faggatja Skype-on arról, hogy miért tartózkodik még mindig Magyarországon, amikor bár­hová mehetne. Bár nem tud válaszolni a kérdésre, Jánost mégis elkese­ríti, hogy számon kéri rajta, miért van még mindig az országban. A ki­ábrándultság, a tanácstalanság és az apátia tökéletes elegye ez a történet.

A *Különös, idegen nyelven 2017* intelligens és árnyalt módon beszél a hazai viszonyokról. Érdekes látni, hogy a valós események miként befolyásolják és formálják a fiktív figurák sorsát, a karakterek hogyan keresik a helyüket és identitásukat a megváltozott országban – rend­szerint sikertelenül. Vass Róbert társadalmi érzékenysége átviláglik a lapokon. Minden fikcionalizálása dacára a szerző számos olyan jelen­séget mutat be vizionárius módon, amelyet az ellenzékiek többsége csak a tavaszi országgyűlési választások után ismert fel. A *Különös, idegen nyel­ven 2017* hiába underground képregény, nagyon is fontos és értékes alkotás. Annak ellenére, hogy alternatív terjesztésben jelent meg, nem maradt észrevétlen a hazai képregényes közegben: Alfabéta-díjra (a Magyar Képregény Szövetség nívódíja) is jelölték, melyet ugyan nem kapott meg, de ez semmit sem von le az érdemeiből. Nincs még egy közéleti képregény itthon, amely ennyire komplex módon szólna arról, hogy a politika miképp tolakodik be az emberek életének vala­mennyi szegmensébe.

A *Különös, idegen nyelven 2017* egyébként valószínűleg pont azért készülhetett el ebben a formában és tartalommal, mert underground da-

rab. Ennek megfelelően vizuálisan nem a legkidolgozottabb, és akadnak benne grafikai esetlenségek. Viszont abban a tekintetben, ahogy a témájához viszonyul, és abban is, ahogy azt ábrázolja, markáns művel van dolgunk. Nem hiszem, hogy ma Magyarországon lenne olyan nagyobb kiadó, amely ilyen formában megjelentetné és forgalmazná. De jól van ez így. Ez a képregény se több, se kevesebb, mint egy civil hang, melyet ugyan nem sokan fognak meghallani, de akik igen, biztosan elgondolkodnak majd rajta. Fontos kordokumentum, amelyben a szerzőnek sikerült egy helyét nem leelő generáció élményeit, frusztrációit és érzéseinek struktúráját negyven oldalba sűrítenie.

Kiss Judit – Szebeni Péter (szerk.)

TYA

5Panels – Koska Zoltán,
Albertirsa, 2018

CSKA

5Panels – Pesti Könyv Kft.
Budapest, 2017

Demus Zsófia

KUTYÁK ÉS MACSKÁK

A képregény-antológia műfaja a magyar képregény mai helyzetében egy köztes megoldásnak tekinthető, a megjelenés szempontjából mindenképpen. Évente jelennek meg képregényalbumok, régebbi megjelenések gyűjteményes kiadásai, láthatunk próbálkozásokat egy-egy csoport, kiadó köré szerveződő különféle havilapok elindítására is. Egy print kiadás előkészítése és megvalósítása itthon sok nehézségbe ütközik, és kevés a lehetőség egy-egy rövidebb nyomtatott kiadás megvalósítására. Az antológia műfaja éppen ezért tekinthető egy ideális középútnak, mely többféle alkotót mozgatva érhet el egy heterogén